

SZERKESZTŐI TELEFON.

Olvásóinknak. Kérjük előfizetőinket, hogy cím-változásukat jöelvé tudassák a kiadóhivatallal, hogy a lap szétküldésében semminemű akadály se legyen. Az új címmel együtt a régit is meg kell írni.

Előfizetőinknek. Tudatjuk olvasóinkkal, hogy lapunk szerkesztősége szívesen ajánl a vakációra lelkiismeretes korrepetitorokat. Akinek házitánítóra szükség van, forduljon bizalommal szerkesztőségünkhöz.

M. D. (Budapest). A vakáció két hónapban is minden vasárnap pontosan megjelenik a lap. Az új tartózkodási helyet jöelvé tudassa a kiadóhivatallal, hogy a lapot oda küldhessék. — **Anonimus.** Mi is azt hiszszük, hogy az ilyen tárgyú közlemények nagyon hasznosak s többet érnek holmi kétes értékű elbeszélésekénél. Örvendünk, hogy olvasmányában a komoly tárgyúakat választja. — **B. D.** (Koloszvár). Megkaptuk, de nem fogjuk közölni, mert nem üti meg a mértéket. Azzal még várnia kell, hogy tárcacikkeket írjon. — **K. J.** (Arad). Olyanfajta könyvet *Gaal Mózes* írt; az egész mű Zrinyinek életét tárgyalja, természetesen nem száraz történet alakjában, hanem egy szép regény központjába állítva a kard és a lant hősenek tetteiben dicső életét. — **Világos.** Szinyei József «Magyar írók élete» c. munkájában megtalálja a róla szóló teljes irodalmat. — **N. J.** (Nagykanizsa). Ebben az ügyben mi nem adhatunk tanácsot; bizza ennek eldöntését szüleire. — **L. A.** (Pusztavacs). Leveletet áadtuk a kiadóhivatallal. — **K. P.** (Nagyvárad). Postamester az lehet, aki akár a posta- és táviráda-segédtsízi tanfolyamon, akár magánúton megtanulta valamely postamester mellett a postakezelést. A postamester nem hivatalnok a postának, hanem csak szerződéses viszonyban áll vele; 240—280 korona évi fizetésért elvégez a postán minden tennivalót. Aki erre a pályára akar lépni, annak legalább négy középiskoláról szóló bizonyítványt kell felmutatnia. — **Sz. N.** (Vác). A pécsi és nagyváradai honvédtanárképzőiskolákba az első évfolyamba minden tanév kezdetén (szeptember 21) 100—100 ifjút vesznek fel. A tandíj a viszonyokhoz képest változik. Aki katoná, annak fia kevesebbet fizet. A félévelről pontos és megbízható útbaigazítást ad különben az «Utasítás a pályázók félévelére nézve a m. kir. honvéd nevelő- és képzőintézetekbe» K—1. jelzésű szolgálati könyv. Ezt 80 fillérért megkaphatja a Franklin-Társulatnál is. — **Cs. J.** (Tószeg). Az államszámvetélni vizsgálat a tanfolyam végén tehető le Budapesten vagy Kolozsvárott. Akik a tanfolyamot nem végezték el, azok csak Budapesten tehetik le a vizsgálatot. A vizsgálati díj 40 korona. — **S. J.** (Budapest). Faipari szakiskola van Újpesten, fa- és fémpipari szakiskolák pedig Aradon, Kolozsvárott, Murosvásárhelyen és Szegeden vannak. — **K. M.** (Hatvan). Aki pályafelügyelő akar lenni, annak egy évig mint gyakornoknak kell szolgálni. Eredménnyel csak az pályázhat, kinek négy polgári osztályról szóló bizonyítványa van; néha, de csak nagy ritkán érik be kevesebbel. A gyakornokot az altiszti vizsgálat után altisztté nevezik ki. — **K. L.** (Brassó). Történelmi- és földrajzi kérdéseket szívesen közlünk.

Ne vegyetek mást, mint

Nemzeti rajzeszközt.

Kapható minden papir- és könyvkereskedésben. 10954

MAGYAR BÉLYEGGYÜJTŐ

rendkívül érdekes tartalommal bíró bélyeggyűjtés, sok illusztrációval. **SZEKULA BÉLA,** BUDAPEST, IV. ker., Vámház-körut 12. szám.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

VIZSGAI JUTALOMKÖNYVEK

kiválasztásánál szíves figyelmébe ajánljuk az alant felsorolt irodalmi becsü ifjúsági iratokat, melyek nagyrészt a közoktatásügyi miniszter hivatalos bírálói által is ajánlottak.

Megrendeléseknél kérjük a Franklin-Társulat és a Lampel R. könyvkereskedés r. t. kiadványait rendelni, mivel hasonló címmel kivonatos kiadások is vannak forgalomban, melyek teljesen értéktelenek.

ELBESZÉLÉSEK ÉS REGÉNYEK

a serdültebb ifjúság számára

Uarda. Ebers György regénye. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. Az eredeti kiadás képeivel. 2 kötet. Diszes kötésben 10 kor.
Hypatia. Kingsley Károly regénye az öskeresztény korból. Az ifjúság számára átdolgozta Zsigány Árpád. Képekkel. Kötve 4 kor. 20 f.
Kis Dekameron. Irtta Jokai Mór. Válogatott beszélek az ifjúság számára. Neogrady Antal rajzaival. Vásonkötésben 6 kor.
A két imposztor. Elbeszélés az ifjúság számára. Irtta Jakob Ödön. Neogrady Antal rajzaival. Diszkötésben 4 kor.
Egy falat kenyér. Levelek az ember életéből. Irtta Macé János, fordította Zsigány Árpád. 8 eredeti képpel. Diszes kötésben 2 kor.
Szív. Irtta De Amicis. Olaszból fordította Radó Antal. Képekkel. Diszkötésben 5 kor. 60 f.
Grázia fia. Elbeszélés. Irtta Bisi Albini. Olaszból fordította Erődi Béla. Diszes színnyomatu kötésben 4 kor.
Az utolsó lantos. Regényes korrajz. Irtta Gaal Lázár rajzaival. Csinos kötésben 3 kor. 50 f.
Burkus. Regény az ifjúság számára. Irtta Gaal Mózes. Diszes kötésben 3 kor. 50 f.
Komédiás Palkó. Vasárnapi emlékek. Két elbeszélés. Irtta Gaal Mózes. Diszes vásonkötésben 3 kor. 40 f.
Virág Palkó. Ifjúsági regény. Irtta Gaal Mózes, Neogrady Antal rajzaival. Diszes kötésben 5 kor.
Kenyer és becsület. Regény az ifjúság számára. Irtta Gaal Mózes. Neogrady Antal 30 rajzával. Diszkötésben 5 kor.
Diákfigurák. Elbeszélések a diákleletből. Irtta Gaal Mózes. Diszes vásonkötésben 2 kor.
Pompéji pusztulása. Bulwer regénye. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. Goró Lajos rajzaival és számos más képpel. Diszes vásonkötésben 6 kor.
Két diák levelezése. Irtta Gaal Mózes. Diszes kötésben 3 kor. 50 f.
A Claudiusok. Eckstein Ernő regénye. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal M. Vásonkötésben 4 kor.
A kegyelemkenyér. Regény az ifjúság számára. Irtta Gaal Mózes. 4 kor.

Kaphatók
LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
 Budapest, VI., Andrassy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Negyed évre --- 2 kor. 40 fill. Fél évre... --- 4 kor. 80 fill. Egész évre... --- 9 kor. 60 fill. Megjelenik minden vasárnap.	FELELŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
--	---	--

REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjúság számára írta Jancsó Benedek. 14

Július, az a hónap, melyben a vogulokhoz akart utazni, közeledett, de még az ígért 1000 frt első részlete, az 500 frt sem érkezett meg, aztán a nagykövetségen is azt a hírt hallotta, hogy a kilátásba helyezett udvari segély csak 300 frt lesz. Ez egészen kétségbeesette. Elhatározta, hogy sem ezt, sem az Akadémia segítségét nem fogadja el, hanem valamelyik ismerősétől annyi pénzt kölcsönöz, amennyivel haza utazhatik s örökre istenhozzádot mondhat úgy Szent-Pétervárnak, mint nagy vállalatának.

Elment tehát pártfogójához, Baer államtanácsoshoz, akinek előadván szándékát, kérte, hogy kölcsönözzön annyi pénzt, hogy haza utazhassék. Baer azt válaszolta, hogy hazautazásra nem ad pénzt, mert neki, mint orosz tudósak nem áll érdekében, hogy egy hazautazó magyarnek pénzt adjon kölcsön, de arra szívesen előlegez egypár száz rubelt, hogy az Uralba utazék s ott legalább a vogulok között annyi időt tölthessen, hogy a világnak megmutathassa, hogy képes volt kitűzött feladatán sikerrel munkálkodni.

Aztán van még rögtönös elutazásának még egy másik akadálya is. Egy cári ukáz köteletségévé teszi mindenkinek, ki Oroszországot el akarja hagyni, hogy e szándékát elutazása előtt három hónappal a hirdalokban hirdesse ki. Legjobb lesz tehát, ha tervét elfogadja s haladéktalanul elutazik a vogulokhoz. Reguly az előadottakból meggyőződött, hogy másként nem tehet, elfogadta Baer ajánlatát s elhatározta, hogy el fog utazni a vogulokhoz.

VII.

1843 október 9-én indult el Szent-Pétervárról a vogulok földje felé, hogy azt azon rövid idő alatt, míg pénze tart, népével és nyelvével együtt megismerje.

Mikor kiindult Szent-Pétervárról, feje zúgott, szemei tétováztak. Lelkén valami eddig nem ismert unalom és közömbösség vett erőt, mely határos volt a kétségbeeséssel. A félmunkától való felelem tette szívét bánatossá és lelkét aggodóvá. De amint kiért a város falai közül és szemei végig siklottak a kelet felé húzódo határtalan pusztaságon, lelke megszabadult a nyomástól. Az unalom, a közömbösség lehámlott akaratáról és szabadnak érezte magát, mint a fogságból kiszabadult sas.

Pétervárról Moszkva felé elég kényelmes volt az utazás ez időben is. A császári postakocsik rendszeren és gyorsan közlekedtek az eléggé járható országúton. Legfeljebb némelyik postahivatalban kellett húzamosabban várakozni, míg pihent lovakat kaphatott az utazó társaság. De Reguly ezen is segíthetett, ha akart, csak elő kellett mutatnia Uvarov belügyminiszter útlevelet s azonnal sietett a máskülönbén eléggé kényelmes orosz postamester pihent lovakat előteremteni. Reguly nem is volt újonc utazó. Tett ő már a lapp-földön egy kissé másforma útát is. Mikor eledele hetekig sózott hal, szárított madár s fahéj-lisztből süített kenyér volt. Mikor arcát a lapp-földi tömérdek szünog egyetlen éjszaka úgy összevissza marta, hogy reggel édes anyja sem ismert volna reá. «De hát — kiált fel egyik barátjához írott levelében — hóágyban feküdni az ég takarója alatt! — S ez egy ifjúnak ne tessék!» — Aztán meg tudta is, hogy utazásának a neheze még hátra van, kivált ha az Aka-

démia elküldi az ígért segédelmet s ő azt kézhez kapva, átmehet az Uralon Szibéria ugor népei közé.

Moszkva, az oroszok szent városa volt az első állomás, hol egypár napot töltött, de nem azért, hogy az út fáradságait kipihenje, hanem hogy némi tájékozást szerezzen magának tanulmányainak azon segédeszközeiről, melyeket esetleg e város falai őriztek és hogy egyet-mást össze is vásároljon nagyon hiányos útifelszerelésének kiegészítésére. Moszkvában legelőször is honfitársát, Molnár dr.-t kereste fel, aki hírből már ismerte őt.

TROICKIJ KLASTROM MOSZKVA MELLETT.

Molnár dr.-nak csodálkozása még nagyobb volt az örömnél és meglepetésnél, melyet fiatal honfitársának váratlan megérkezése keltett lelkében.

El nem tudta gondolni, hogyan mer valaki ily csekély felszereléssel oly nagy útnak fogni. Ezért legelőször is elvitte egy szücsmester ismerőséhez s ott együtt megvásároltak egy pompás farkasbőr bundát, egy jó asztrakán kucsmát s egypár hatalmas botost. Így aztán már neki foghatott télvíz idején is az Uralnak.

Mikor ellátta magát téli öltözettel, felkereste Moszkva két híres tudósát: Pogodint és Spasskit. Pogodin híres történettudós volt, kitől egyet-mást a vogul-föld történetéről akart volna megtudni, Pogodin nemcsak szívesen megadta tőle

telhetően a kért felvilágosításokat, hanem egy-két ajánlólevelet is adott Nisni-Novgorod és Kazán tudósaihoz. Spasskit meg *«Antiquitates Sibericae»* című műve után úgy ismerte, mint az orosz régészet legalaposabb tudósát.

Spasski megmutatta neki régiségtárát is, melynek legnagyobb részét mind szibériai sírhalmokból ásták ki; sőt megajándékozta egy takaros kis régiséggyűjteménnyel is, hogy utazása közben alaposabban kiterjeszthesse figyelmét a régészeti dolgokra is. Reguly később e gyűjteményt a Nemzeti Múzeumnak adta, melynek néprajzi osztályában egyes darabjai máig is láthatók.

Moszkvában Kazánig útitársa is akadt Grigovics dr.-ban, a kazáni egyetem egy fiatal magántanárában. Útitársát szívesen fogadta, sőt örvendett neki, mert így volt legalább valaki, ki az utazás unalmát segítsen elűzni s költségeit pedig megosztani. Moszkvától Nisni-Novgorod felé ez időben sem oly jó országút, sem pedig rendes postaközlekedés nem volt, mint Moszkvától Szent-Pétervár felé. Innen már orosz parasztkocsival, az úgynevezett *telegával* kellett tovább utazni.

Október 21-én érkezett Nisni-Novgorodba, hol azonnal felkereste Melnikovot, kihez Pogodintól ajánlólevele volt. Melnikov, ki a kormányzóság történetének volt tudós búvárlója, tőle telhetően igyekezett tájékoztatni Regulyt a kormányzóság történelmi s néprajzi viszonyairól. (Folyt. köv.)

ARAF, A JÓS.

Irta Thirring Gusztávné.

Aquincum szélén, bokrok közt, a hegyek aljában gyönyörű tó terül el; vize mint a kristály, oly tiszta és oly mély, mintha fenéke sem volna.

másnak titok, azt ő meglátja; a föld méhéből szólnak hozzá az istenek és a szavukat hallja a szél suttogásában.

Ő mondja népének tavasszal:

— Menjetek a hegyre! Árad a nagy víz!

Ő hozza Grannus fűveit a betegeknek; ő

A MOSZKVAI NAGY HARANG.

A nagy mélységben bugyog ki a forró víz, Grannus isten szent forrása és ahol bugyog szünös-szüntelen, ahol gőzök szállnak a magasba, ott ül az öreg Araf, aki, ha éveit számlálja, végéhez nem ér.

Haja fehér, mintha hó hullott volna rá és hosszú fehér szakálát a szél lengeti.

Ott ül a forrásnál és nézi a jövőt; mert ami

mondja, hol bontsák a halászk hálóikat. De azért nem szeretik; félnek tőle és únják, hogy mindig csak egy veszélyről beszél; arról a nagy népről, amely, ahová eljön, ott úrrá lesz és amely rabigájába hajtja a népeket.

Réges-régen, majd száz éve is, hogy apja Segestánál elesett és hogy őt és anyját láncra verve vitték abba a távoli nagy városba.

Soha sem mondta el, hogyan menekült meg; fiatal volt még és már ősz lett a haja, mikor visszatért hazájába.

A nap leáldozott a hegyek mögött; sűrű pára száll fel a magasba és vörös az ég, lángol a víz; a gőz, amely kiszáll a forró tóból, izzik, mint a parázs.

— Vér, vér! — kiáltja az öreg és felemeli két karját.

A férfiak felugranak és előnyújtott fejjel veszik körül az öregot, míg kezükkel kardjukat fogják.

Az öreg megint lenéz a mélybe, azután dél felé mutat:

— Ott messze, sok-sok vér folyik; elhullnak ők mind, akik védnek bennünket és mi is elveszünk. Ott, nézzétek, hol lángol az ég, a városok, falvak égnek, égnek porrá és az asszonyok gyermekeikkel a karjukon ugranak bele a tűzbe. És halljátok a zúgást? A rabszujra fűzöttek zúgása, fuldoklása az.

A mi bástyáink már elvesztek mind; Segesta rég a farkasé, Arrabonát is eladták már.

Itt küzdenek még ellenünk, ott már úgy jöttek be titokban, lopva, mint a kigyó; láncokat hoznak aranyosokat, szépeket az asszonyoknak és ők nézik, veszik a bohók és az aranyláncból rablánc lesz.

Már hallom jajjaitokat, ti szegény népek! Hozzánk is csak eljönnek és nincs, aki feltartóztatná őket! Jaj nekünk! Elveszünk mi mind!

Az asszonyok jajveszékelve takarták be fejüket; de a férfiak felemelték nehéz, nagy kardjaikat és suhintottak velük a levegőben.

— Mi nem veszünk el! — kiáltották. — Nem veszünk el! Halál az ellenségre! Halál a rómainak!

Az asszonyok remegve bújtak összebb, mintha már itt volna a vész.

A férfiak közül kilépett Bogi, a hatalmas, a fiatalok bírása:

— Mit féltetek, mit remegtek? Aki fél, már elveszett. Majd száz éve, hogy Segesta az övék és hozzánk még sem jöttek el. Segesta messze van és köztünk a nagy Pelso tava mocsaraival, sásaival. Az megvéd bennünket. Ha mi nem mutatunk utat az idegennek, úgy nem talál ki a mocsárból; azt hiszi föld, amire lép és út és ím, alatta süpped a talaj, kinyilik a föld és elnyeli azt, ki vérünkre áhítozik. Nézzétek e hegyeket körülöttünk, ezek a mi bástyáink és ott a végben a mi új hegyi erősségünk. Ki fél, amíg az áll és amíg küzdeni tudunk?

— Városunk minden külső útját elzárjuk és

nem jön itt majd be egy lélek sem, akit be nem eresztünk!

Az ég vörös színe halványodott, a meleg gőz sűrűn gomolygott a magasba.

Az öreg megint felemelte fejét:

— Ó, látom, látom már; nem jön a farkas bőrében, itt kigyózik, ott kúszik, már jó a nagy érekgigyó és ti nem álljátok útját, feleim, ti bohók vagytok és nem látjátok a mérgefogát!

Elhallgatott és nem szólt már többé —

A férfiak egész télen résen voltak. A kovács kovácsolta a fegyvert, a réz- és aranyműves nem készített ékszer, csak karvédőket és páncélt a férfiaknak. Araf házához összehordták a nyílhegyeket, lándzsákat törtek az erdőből és a fiatal emberek lóháton száguldottak a vidéken keresztül-kasúl.

De mikor kitavasodott és csend volt mindenfelé, megúnták az öreg Arafnak bús jóslatait. Kinyitották az utak sorompóit, a hajósok eloldották csónakjaikat és elmentek halászni és messze vidékre sóért. A pásztorok elszéledtek a legelőkön és megint jöttek-mentek a közeli és távolabbi szomszédok és kereskedők és hozták és vitték az árúkat.

A kovács visszatért békés munkájához, kocsikat, kocsiszerszámokat készített; az aranyműves új karpereceket és díszeket az asszonyoknak; az asszonyok fontak és szöttek és örültek a szép tavasznak.

A hegyek megint kiszödlültek, a Danuvius kék vize csendesen hömpölyög a város mellett.

Araf hiába int, hogy építsék ki jobban az új erődöt, ott fenn, a sziklás hegyen, a Dunánál; senki sem hallgat reá.

Egyszer egy fiú, ki az erőd közelében, fenn a dombokon a nyáját őrizte a Danuvius illatos rétfjein, egy embert hozott be a faluba.

Ezt találta a határban, ezt a rongyos, beteg embert. A féllába csonka, a karja sebes és beszél, de senki sem érti.

Oda hozták a város közepébe.

— Eszelős, — mondták a férfiak, mert az ember lefeküdt a porba és rúgta a földet az ép lábával, a rögöket meg a szájába gyömöszölte.

Ott hagyták a földön.

Egyik-másik asszony megszánta a beteg idegét és kivetett neki egy darab kenyeret, holmi maradék-ételt.

Az idegen már reggelre bennfeküdt a meleg vízben a szent forrás közelében és mosogatta sebes tagjait.

Nappalra meg valahol a bokrok alján húzódt meg.

Az öreg Araf nézte őt figyelmesen. Egyszer megleste, amint éles ágacskákkal vonalakat rajzolt fakérgre, furcsa vonalakat és szemével méregette az egész vidéket.

Araf magához hívta az öregeket.

— Ez az ember nem eszelős, ez az ember a mi veszélyünk. A lába csonka, de nem fa zúzta széjjel, mint ő mondotta a gyerekeknek, hanem kard vágta el a térdben, ami rongyos ruha rajta van, azt nem a pannon-földeken szöttek; vállán is hegedt seb és a fejét is úgy tartja, mintha sisak ülne rajta, a botot meg úgy fogja, mintha kard volna. Ez az ember római, ez az ember katona volt! Nem kereskedő, nem is eltévedt vándor. Ez az ember kém. Most még csak ez az egy van itt köztünk, de jaj nekünk, ha eljönnek ők mind. A rómainak föld kell és ember és nem telik be vele soha; mintha enné a földet, mindig többet, mindig többet. És nincs út, amit meg nem találnának. Ez az ember mutatja majd nekik és jön gyűrődze a kigyó —

Megállapodtak, hogy a folyóba lökik az idegent.

De keresték és nem találták sehol. Eltűnt és nyoma sem maradt.

Múlt az idő, az év már őszre hajlott; készültek Epona istennő ünnepére. A férfiak vaddisznókat hoztak, Atressus, a koresmáros készítette a sörös hordókat, az asszony cselédjeivel füstölt-húsokat és hurkákat készített.

A szomszéd népek is készültek a szép ünnepre és tömérdek nép gyűlt össze Aquincumban. Sátorok alatt kíváncsi nép tódult és nézték a szép árúkat. Besatus, az agyagos, a leggyönyörűbb csészéit, kancsócskáit rakta ki. Anartus gyönyörű kocsikat és kerekeket hozott, Bató, az ékszerész széles nagy bronz- és aranykarpereceket mutatott, melyeknek középső szemén gyermekfejek mosolyogtak egymásra. Ressler legszébb rojtos kötényeit árulhatta és sátora körül tóltak az egész vidék asszonyai.

Az asszonyok mind legdíszesebb ruháikat öltötték a mai napra, hajukat magas kontyba tűzték és ha egy-egy fogaton jöttek a vidék úri-asszonyai, csodálva nézték a vendég ékszereit és a fejről lecsüngő, hosszú finom fátylaikat.

De nem volt elég ideje Atressusnak a koresmárosnének, aki nem tudott eleget sütni, főzni a mai napon.

Szabad tüzezen, óriási nyársakon sülték a hízalt disznók és a város aprósága körüláncolta e tüzekeket ujjongva, ha egy-egy koncot vetettek nekik. Alkonyatkor a hegyeken a pásztorok örömtüzekeket készültek rakni, a fiatalság pedig a hegyek előtti nagy térségeken versenyben nyargalta szép lovait és gyakorolta magát lándzsavetésben és nyíllövésben. Az öregek Araf körül

A BLAGOVJECSENSZKIJ TEMPLOM MOSZKVBAN.

ültek és figyelmesen hallgattak egy kis embert, ki mesélte, hogy a rómaiak most messze vidéken küzdenek túl a Parthissuson és így nyugalom van itt a Danuvius völgyeiben. Ezt mindenki szerette hallani.

Azután egy új kis pénzdarabot köröztek amelyet Bogi, a fiatalok bírása veretett egy római pénz mintájára, az egyik oldalon fej, a másikon az eraviskusok neve latin betűvel. (Vége köv.)

— — — — — Nem sokaság, hanem lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat. Ez tette Rómát föld urává, Ez Marathont s Budavárt híressé.

Berzsenyi.

OLASZ FÜRDŐÉLET.*

Bergamo közelében, már fent a hegyek között, a *Brembo* völgyében van Olaszország Karlsbadja: *San Pellegrino*. Egy áldott jóemberem látogatására siettem ide; mellékesen vonzott még az is, hogy itt, legalább úgy ahogy, képet nyerhetek az olasz úri fürdőletről. Mert Pellegrino a legelőkelőbb olasz nyári fürdők közé tartozik, amelyet felkeresni nemcsak hasznos, hanem divat is.

Hál' Istennek, nem igen ismerem az olasz fürdőket sem, de kisebb olasz fürdőt, a szerényebb fajtából mégis láttam már egyet. Amolyan paraszt-fürdőt, *Brisighellát*, Faenza közelében, Firenze felé. Éppenséggel nem olyan, amilyenek a világfürdőket képzeljük. Amihez a modern fürdők oly különös kedvvel csatolják a varázshatású «gyógy» predikátumot: abból — forrásait kivéve — éppenséggel nincs meg benne semmi. Nincsenek gyógy-eszközei, nincsenek higiénikus szállói, nincs gyógysetánya, nincs gyógyzenéje, nincsenek gyógyfürdői. Szállást maga a kis város ad: a hegyoldalon épült gyönyörű fekvésű *Brisighella*, mely fölött meredek sziklák ott fenyegetőzik két középkori sziklavár, a hagyományos *Rocca*. Minden háza a négy nyári hónap alatt valóságos vendéglő; gyógyeszköze se több, mint a három forrás, mik lent a völgyben, egymástól tíz-tíz percrenyire fakadtak s más-más csodát tesz mindenik; az egyik sós, a másik kénes, a harmadik — a leghíresebb — vasas. Éppen hogy a forrás házáat lehet egy fajttal lakatra zárni; délután ötkor azután oda ül mindegyikhez a *municipio* öreg *custodéja*, megnyitja az élet vizét s egy soldóért ihatik mindenki — jönnek is hosszú sorban sápadt arcú, vérszegény lányok, rossz gyomrú öregek s más nyomorútlak — akár tizenkét pohárral is. A forrás közelében a komfort: mindössze néhány földbevert falóca, faasztal s pár szerény bódé, mit Goethe még a maga idejében többnyire hiába keresett Itáliában...

Pellegrino persze nem ilyen: egyike a legmodernebb fürdőhelyeknek, melyet évad idején tízezerrel keresnek fel. Csak pár éve emelkedett ennyire, de mióta egy milánói részvénytársaság nagy építkezéseket tett benne s amerikai reklámmot csap neki, egyszerre hatalmasan nekilendült.

* Mutatvány szerzőnek «Olasz falvak és városok» című kötetéből (Magyar Könyvtár 424. sz.).

Már is építik a *Brembo* szakadékos völgyében a villamos vonatot, mely egy-két hónap múlva talán egy óra alatt szállítja majd a vendégeket Bergamóból; ma bizony a hozzájutás kissé nehézkes: a postakocsi három táltosának jó negyedfél óra, míg ideér.

Ez ugyanis a legolesőbb s nem is a legkényelmetlenebb alkalmatosság; s van benne valami különös csalogató varázs: a húszadik században postakocsin utazni, mint nagyanyáink idején. Rég elfelejtett német-izű nóták újulnak fel lelkünkben a «vig postillon»-okról, meg egy régesrég elemi iskolai óta: «Trara, a posta jó, trara, mit hozhat ő? ...»

A tisztos *deligenza Capello d'oro* elől indul. Régi, rozoga alkotmány; fiatal korában, lehet, Goethe maga is utazott rajta. Nem túlságosan kényelmes, de hihetetlenül sok utast tud befogadni. Két zárt osztálya van: az elsőbe hat, a másodikba nyolc utast tessékkel be a zöldbársony-zekés kalauz. De van még hely három a kocsis mellett s ugyanannyi a kocsis tetején, a podgyász felett s a kocsis mögött is. Szavahihető emberektől hallottam és néhány fotografián láttam is, hogy egy-egy ily kocsin olykor egy egész falusi iskola tesz kirándulást.

Kürtölés, ostorpattogás, hangos csilingelés s olasz útitársaim nem kevésbé hangos s érzékeny búcsúja közt indulunk útnak. A városon, ahol minden ablakból bámuló és érdeklődő szemek kísérnek, a paripák büszke trappban ügetnek végig és vígan harsog a postás kürtje; kint azután, a legközelebbi faluig csak elhallgat a kürtszó és alább száll a táltosok buzgósága is. Nem sajnáljuk egyébiránt a lassú utat: lassan kibontakozik előttünk Bergamo szépséges panorámája; két oldalt gyönyörű hegyvidék, itt is, ott is pittoreszk kis faluk; az út csakhamar nagy magasan a *Brembo* zúgó, vízeséses vize fölött kanyarog: a patak felett, de jóval a mi útunk alatt, most vágják az utat az épülő villamos vasút számára és vezetik csatornákon, duzzasztják mesterséges gátakkal órányi járásnyira a most épülő nagy gyárak, villamtelepek számára. Zúg a *Brembo* vize hatalmas morajjal; a hegyekről meredek eséssel, óriás turbinákon vezetik le a forrásokat; e gigászi munka sok helytt egészen Ternire emlékeztet.

Vagy négy kis falu után végre megérkeztünk Pellegrinoba. Az egész város a fürdő kedvéért van; csak hivatalos vendéglője van vagy húsharminc; a valóságban minden háza vendéglő a

nyári hónapok alatt. Az első vendéglő a *Grand Hotel*; egy nagy fényvel s igazi kényelemmel berendezett új úri «ház». Egy nagy hegy alján — a nevét nem sikerült megtudnom: az olasz nem igen érdeklődik az ilyes iránt — közvetlen a *Brembo* partján épült, éppen ez esztendőben.

A forrás egy szép, modern freskókkal díszített oszlopos csarnokban van; kis vadgesztenyeliget veszi körül, szép platánsor — öt pernyi séta — vezet fel hozzá. Ezenkívül van még lent, a telep közepén is négy sor szép régi platán; kényelmes öt pernyi út, de aztán ennyi is az egész,

PRIELLE KORNÉLIA LUX TERKA ÍRÓNÓ KISÉRETÉBEN.

Nagyobb és fényesebb, mint a mi *Hungáriánk*. Termei — van külön selyemkárpitos reggeliző, ebédlő, bankett-terme, szalonjai, olvasó- és játék-termei, hangverseny- és tánc-terme — modern és fényűző kiállítással ékesek; nagy csarnokban pár száz ember jól elfér s a szobái is igen szépek.

Az a pár nap, amit itt tölt el az ember: igazi Nyugat-Európa, szélső Olaszországban.

ami sétahelyet Pellegrinoban található. Ezen a félóra alatt jól megjárható területen él az egész fürdő; itt sétál, olvasgat, kaszinózik napról-napra ezer meg ezer ember, félóraig a forrás gesztenyése, később a platánok alatt. Többre nem is vágyik; a hegyek közé, az erdőségbe út sem vezet; az olasz nem szeret arra járni, ahol nincs publikum, nincsenek emberek.

Hanem a társas-élet annál élénkebb; az olasz

sokkal inkább ezért keresi fel a fürdőket, mint a gyógyulásért.

Mindenkinek megvan a maga vendéglője, kávéháza, a maga szűkebb és tágabb ösmeretése; hanem a *korzó*, az a pár száz lépés a forrásoktól a Brembo-parti postáig: az közös mindenkinek. A jó olasz vendég itt is tölti minden idejét. Jó későn kel; kilenc előtt alig van még valami élet; és míg az esplanád egyik oldalán a hotel ágyneműit rakják ki a napra, addig a sétány másik oldalán ami emberünk szüresöli reggelijét, a kriminális *caffé nero* t. (Mellesleg megjegyezve: sajtáságos, a talián mennyi ingóbingóságát mossa, szárítja, szellőzteti úton-útfélen s ilyesmi ellopásáról soha sem hallani!) A reggeli után egy órai séta a forrás körül; a csarnok boltjainak, cukrászdáinak végig böngészése; a boltok közt — jellemző — akad néhány antikvárius is; azután egy óra a fürdői zenekar hallgatására: most éppen Bécs szőke szépségei — Capella di Vienna — húzzák igen szépen Strausz keringőt; azután déltájt le a vendéglőkbe. Hosszú asztalsor az út két oldalán; a most ebédelők közt vigan korzózik a még későbben kelt publikum; az ételeket megszállja a járókelők s a kocsik pora: mindez nem zavarja az olaszt, mert — aminek örül teste-lelke — bent van, bent a társasélet forgatagában; és ha mindent lát, mindent hall, mindenkit megszólít, mindenkitől kap egy jó szót: ez neki többet ér, mint Európa minden komfortja.

Az egy *Grand Hôtel* vendégei élnek valamivel elkülönültebb életet, de hisz közöttük sok a *forestiere*: a francia és angol. Sétálni azonban ezek se járnak és noha mindenfelől gyönyörű hegyek környezik az egész fürdőt, nincs aki megmássza és elhagyott ösvényén emberrel alig találkozhatni.

A Brembo balpartján — egy gyarló kis kötéskompszat vizet — szépséges kis gyalogút vezet be az erdőbe, helyel-közzel gyönyörű kilátással a szeszélyes formájú trachitóriásokra, mik közt zúgva, zajogva törnek meg a szilaj patak vize. Az út egy kanyarodójánál tizennyolcadik századi kis Kalvária, halványodó barok freskóval; a Feszület lábánál mindig friss mezei virág bokréta. A falusi kis lányok, asszonyok hozzák napról-napra hűségeket; fürdővendég e gyönyörű helyet — alig tízpercnyire a fürdő központjától — alig keresi fel.

A vendégek kiránduló helye — ha már mindenáron rászánják magukat — egy kis falu, fél-

óránnyira Pellegrinótól, bent a hegyek közt, szépséges olasz alpesi tájon: *San Giovanni Bianco*.

Vasárnaponként kocsin, posta-delizsánszon, kerékpáron, automobilon, gyalog ide siet a fél fürdő.

Voltaképp itt sincs más látnivaló, mint a gyönyörű vidék. Van ugyan egy kis temploma, meg egy nemrég felállított vas-szobor: Zignone szobra, azé a keresztes vitézé, aki a szent kereszt egy szilánkját hozta meg ereklyéül a kis falusi templom számára s akinek kilenc század múltán állít emléket a hálás falu; egyszerű, szinte otromba vasszobor ez, amolyan primitív Roland-emlék-féle, a legfőbb látnivaló mégis csak a szép vidék.

Hatalmas trachit-formációk mindenfele, miknek szakgatott, csipkés ormán még akkor is ott ég a hanyatló nap rózsás tüze, mikor a völgyben már rég árnyékba borult minden.

Az est is hűvösebb itt. A hegyoldalon megvillan a magasban, valami kis házikó apró ablakán — mintha most gyűlna ki — a búcsúzó napsugár; dőcögő kis kocsink mellett kürtölve veri fel a port a négylovas postakocsi, surran el árnyként egy-egy vöröslámpájú automobil; egy kanyarodónál kigyúlnak a fürdőtelep villamlámpái.

Vacsorája után ki-ki felhúzza fekete ruháját és siet a maga útjára: színházba, — mert van az is — kávéházba, kártyához vagy táncmulatságba. S éjfélig vigan perog a *petits cheveaux*-k pergettyűje s szól a muzsika színházban, tánctermekben... *Tóth Rezső.*

KÉPEINKHEZ.

A magyar színpad kedves, szeretetreméltó nagy művésznője, *Prielle Kornélia* június elsején teljes egészségben és jó kedvben megérte nyolcvanadik születése napját. A Margit-szigeten lakik most s ott ünnepelték a művésznőt nagyszámú tisztelői az író- és művészvilágból, az előkelő társaságból. A kitűnő művésznő, a Nemzeti Színház örökös tagja, ma is megtartotta derült, meleg kedélyét, mely oly kedvelté tette a színpadon kívül is. Hajlott kora kellemetlenségeit vidáman tűri s mindazokat, akik fölkeresik, földeríti vonzó lényével. Hatvannégy éve már, hogy a színpadra lépett, azóta minden megváltozott körülötte, csak az ő lelke őrizte meg e változásokban egyforma üdeségét. Ifjú korában végig élte az akkori magyar színészelet minden viszontagságát, kortársa

volt az úttörő nagy művészeknek, a siker állandóan hozzá szegődött s nem hagyta el késő öregkorában sem; a mai nemzedék ép oly lelkesen tapsolta még nemrég is, mint apái és öregapái. Szinte kivételes helyet foglal el művész életünkben, melynek közszeretben álló matronája. Ez a közszeretet nyilvánult mostani ünnepelésében is, amelyen kis gyermekek, felnőttek egyaránt részt vettek, elhalmozták virággal, köszönettel, üdvözlő levelekkel.

Az ünnepelés izgalma úgy látszik megviselte kissé a nagy művésznőt, mert e héten rosszul volt, de betegsége hamarost elmúlt. Mai számunkban bemutatjuk a nagy művésznő legújabb arcképét.

Másik képünk Barabás Miklós síremlékét mutatja be.

A kerepesi-úti temetőben június 6-án avatták föl a magyar festészet úttörőjének síremlékét, a ki folytonos művészi munka közben agg korában megérte, hogy meglássa a magyar festészet föllendülését, s akit még személyesen ismert a mostani művészi gárda nagy része. *Telcs Ede*, az ifjabb szobrászok egyik kiválója, szintén személyesen ismerte a nagy szakálú, kis termetű művészt, kinek arcképi és egyéni jellemzését közvetlen érzésből jól, plasztikusan adja vissza a sír fölé állított mellszobron. A festőtáblát és ecsetet kezébe adta a szobrász Barabásnak, a melyektől 88 éves korában, 1898-ban történt haláláig a művész nem birt soha megválni.

Az egyszerű köoszlop, melyen a mellszobor nyugszik, erős, tömör. Felirata ennyi: *«Barabás Miklós 1810—1898.»*

A GÖZGÉPEKRŐL.

Vannak szerkezetek, amelyek az emberi erőnek segítenek munkát végezni, sőt olyanok is, melyek egyszer összeállítva azontúl egy ideig emberi erő nélkül, valami más erő segítségével tudnak munkát végezni. Az ilyen munkavégző szerkezeteket gépeknek hívjuk. A mi testünk is ilyen munkavégző szerkezet, az emberi test tulajdonképpen *élő gép*, amelynek a legbámulatosabb, a legtekélyesebb berendezése van. Az emberalkotta gépek fölött az a kiváltsága, hogy az elkopott részek újra nőnek, helyreépíthetők. Így ha sok járás (a testnek ez erős munka) után a lábunkban fáradtságot érzünk, ennek az az oka, hogy a lábunkban levő izmok meglazultak, az anyagukból valami kárba ment. De ha

leülünk pihenni, az evés által szerzett s a vérbe jutott tápláló anyagok kipótolják a veszteséget, a vér odaviszi a pótlékot, ahova leginkább kell s így származik az a kellemes érzés, amit pihenésnek hívunk. A pihenés jóleső érzése egyszerűen onnan ered, hogy testünk elvesztett anyagai helyreépíthetők.

Persze, az emberalkotta gépeknél már nem így áll a dolog. A cséplőgépek ha megkopik a szíjja, az bizony nem nő utána, hanem újat kell

BARABÁS MIKLÓS SÍREMLÉKE. — Telcs Ede szoborműve.

helyébe tenni; minden gépet tatarozni kell, ha egy darabig használtuk. Csak az élő test olyan gépezet, amely nem pusztán külső munkák elvégzésére, de a *maga fentartására* is be van rendezve.

Aki látott már cséplőgépet, vagy a vasút lokomotívját, vagy a hajókereket hajtó gépet, annak feltűnhetett, hogy a gép közelében nagyon meleg van, ott tüzelnek. És a sok tüzelőt nagy vaskazán alá rakják, amelyben víz van. Vizet melegítenek, hogy az gőzzé váljék s a gőznek feszítő ereje hajtja a gépet.

Tudjuk már, hogy melegítéssel folyékony testből légnemű lesz; azt is tudjuk, hogy légnemű

test részecskéinek összetartása olyan csekély, hogy azok nemhogy vonzódnának egymáshoz, hanem egymástól minél távolabb jutni igyekeznek. Ez okozza, hogy a légnemű testek betöltik az egész tért, ami rendelkezésükre áll s mivel tovább nem mehetnek, tehát a tartójuk falára nyomást gyakorolnak. Ha én egy szoba levegőjét kicsi edénybe préselném össze, jó erősnek kellene lenni az edény falainak, hogy szét ne vesse a feszítő levegő. A légneművé vált víz, a gőz is hatalmasan iparkodik kiterjedni, ez a törekvése annyival is nagyobb, mert forró állapotban van s az edény falára, fedőjére nyomást gyakorol. Minden szakácsné tudja, hogy a felforrított víz gőze emelgetni szokta a fedőt, hogy kiszabaduljon.

Ugyanaz az erő hajtja a cséplőgépet, a vasutat, a gőzhajót. A fűtő fűti a kazánt. A kazánban kétharmadnyi magasságig víz van. A víz felforr és gőzzé válik. A gőz egy nyíláson át hengeralakú csöbe kerül, amelyben dugó mozoghat előre-hátra. A gőznek odajutását a gép úgy intézi, hogy amint a hengerbe került a gőz s a feszítő erejénél fogva a dugót hátranyomta, azonnal a dugó mögé jut s azt előre tolja. A gőz tulajdonképpen csak ezt csinálja. Mozgatja a dugót előre-hátra (vagy föl-le, ahogyan a henger áll). A dugóból vasrúd áll ki, ami előre-hátra való mozgásával forgat valami kis karikát vasból. Mindenki megnézheti ezt a szorgalmasan dolgozó «könyékvast», a mozgása igen szembe-tűnő a gőzmozdony kerekai fölött is, a cséplőgépen is. Ezt az így nyert forgást aztán szíjjakkal átvisszük arra a gépre, amelyet a gőzzel hajtani akarunk. S így a gőz csépel nekünk, elszállít bennünket messze országokba, megőröli a gabonánkat stb. stb.

Tehát dolgoztatunk a gőzzel. A gőzt azonban melegítés árán szerezzük. Tehát a meleg árán kapunk munkát. Több meleggel több gőzt s így több, erősebb munkát kapunk. Mire a munka elvégződik, a gőz elveszti melegét, tehát a meleg a munkavégzésre tényleg felhasználódott, mert elfogyott. Az u. n. «fáradt gőz» ki szokás engedni. Vannak jobb berendezésű gépek, melyek a fáradt gőzt újra melegítik, így kevesebb meleg megkárba. A természettudósok kiszámították, hogy mennyi meleg kell bizonyos munka elvégzésére. Megvan a pontos viszony a meleg között. Egyik sokat emlegetett példája ez az energia megmaradásának, mely szerint semmi-

féle munkaképesség nem megy kárba, csak egy-másba alakulnak át a természetben nyilatkozó nagy számtörvények szerint. *Dienes Pál.*

A magyar honfoglalás mondái.*

Az a hatalmas munka, mely mostanában hagyta el a sajtót s ezzel teljessé is lett, a magyar irodalomtörténetírás legszebb alkotásai közül való. A magyar honfoglalás mondáit tárgyalja a jeles szerző két kötetben, nagy képzettséggel, tudóshoz illő tárgyilagossággal s nagy áttekinthetőséggel. Külön kell kiemelni az óriási anyag találó elrendezését, mely bizonyára legtöbb gondot okozott *Sebestyén Gyulának*, de ennek a feladatnak nehézségével is sikeresen birkózott meg.

Sebestyén mindig megismertet a kérdés történetével, elmondja a legnevezetesebb, legfigyelemreméltóbb véleményeket s azokat megbírálván adja elő — saját kutatásai alapján — a magánévet. S ez igen helyes módszer. Az olvasó, ki talán még nem foglalkozott oly behatóan a honfoglalás mondáinak kérdésével, teljesen tisztában van a tárggyal, egész otthonosnak érzi magát, úgyannyira, hogy szinte módjában van magát *Sebestyént* is ellenőriznie.

Sebestyén Gyula műve négy könyvre oszlik. Az első könyv a honfoglalókkal, az énekmondókkal és a krónikásokkal foglalkozik. A második könyv megismertet bennünket a hun-magyar eredet mondájával, Attila és Csaba mondakörével. A harmadik könyvben a «hetu moger»-ről, Almos és Árpádról, a kalandokról olvashatunk szép irodalomtörténeti fejtegetéseket, míg az utolsó, negyedik könyvben e mondakör első feldolgozóit, Vörösmarty s Arany korát mutatja be az érdekes író.

Az első könyvvel megjelenése idejében részletesen foglalkoztunk (V. ö. *Tanulók Lapja* 1904. évf. I. félév 19. szám). Ez alkalommal a mű többi részét ismertetjük, úgy, amint ez már ilyen szűk keretben lehetséges.

A hun-magyar eredet mondájával már eddig is igen sokan foglalkoztak. A hun monda eredetiségének kérdését *Hunfalvy Pál* vetette fel akkor, midőn az egész mondát német eredetűnek, a Nibelung-énekből való átdolgozásnak minősítette. *Riedl Frigyes* még azt sem akarja elhinni, hogy ez a hun hagyomány igazán átment volna a nép ajakára; ő egyszerű könyvmondának tartja. *Marczali Henrik* is idegen befolyások alatt álló mondakört lát a hun hagyományban, melynek csak egyetlen tagja, a Csaba-monda, eredeti.

A régibb kutatók, mint pl. *Wenzel Gusztáv*, *Toldy Ferenc* és *Thierry Amadé* teljesen meg-

* Millenniumi díjjal jutalmazott pályamű. Irta *Sebestyén Gyula dr.* II. kötet. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Budapest. Franklin-Társulat. 1905. A két kötet ára 12 korona.

bíztak a mondák eredetiségében s azokat magyar forrásból fakadóknak tartották.

A legújabb kutatást *Gyulai Pál* terelte új mederbe. Rámutatott arra a fontos mozzanatra, hogy csak a pontos egybevetés fog teljes világosságot deríteni a kérdés megoldására. Ezt az összehasonlítást — *Heinrich Gusztáv* útján haladva — bámúlato filológiai éleslátása által sikeresen oldotta meg *Petz Gedeon*. Pontrólpontra haladva kimutatta, hogy melyik része a mondának eredeti, melyik átvétel. E kutatások azután meggyőzték az irodalomtörténetírókat arról, hogy valóban volt magyar hun-monda.

A magyar-hun monda középpontja Attila. Nem aféle fenséges diszlet, mint a német hun mondák nagy fejedelmé, hanem cselekvő személy, ki pusztá megjelenésével is félelmet gerjeszt. A nagy színjátéknak ő a mozgatója, halála nemzetének kimúlása, tragikumá népének gyászos bukása.

A Csaba-monda díszes epilogusa a hun-mondának. Anyagát a Görögországban veszteglő Theodorich gót királyfi története szolgáltatta. Ezt azután felcicomázta a mondaalkotó képzelet a maga csillogó ékességeivel, pazar diszítésével s mindenekelőtt igazi nemzeti jellemmel.

A harmadik könyvet *Sebestyén* a «hetu moger» c. fejezettel vezeti be. A monda szerint «a scythiai föld nem volt elég az ott megsaporodott nemzetek táplálására és befogadására. Azért is a hét fejedelmi személy, kit *hetu magernek* (hét magyarnek, azaz hét magyarnak) neveztek, a hely szűkét nem állhatván, erősen gondolkodék, hogy azt odahagyja». A nép azután ki is vándorolt. Ez a hét magyar volt a honfoglaló hét törzs feje. Eljöttek Pannoniába s régi joguk alapján foglalták el Attila egykori birtokát. A «hetu moger» keletkezési idejéről nincs pontos adatunk. A királyi kancelláriák íródeákjai már az *ungar* nevet használják. A *Nemzeti Krónika* összeszerője a hét honfoglalót már egyenest *kapitányoknak* kereszteli el, de a nép azonban továbbra is megmaradt a «hetu moger» elnevezés mellett. A *Nemzeti Krónika* következő írója meg egyáltalán nem is hiszi el, hogy a nép a hét honfoglalóról beszél; itt valószínűleg az augsburgi hét menekültről van szó.

A hét magyarról szóló mondát a királyság megalakulásával felváltotta Árpád mondaköre. A szabadon csapongó monda csak arra ügyelt — jegyzi meg *Sebestyén* — hogy az események középpontja Árpád legyen. Árpád Almos fia, ki azért kapta e nevet, mivel «szent királyok és vezérek valának születendők nemzetségéből (*almus id est sanctus*)».

E mondakör legköltoőbb tagja a fehér ló monda. *Sebestyén* szerint a szertartásos pogány foglалáshoz szorosan hozzátartozott, hogy a titokban megrabolt fél földjét, fűvét és vizét utólag nyíltan is megváltották. A magyarok váltáságul a legnagyobb valószínűség szerint fehér lovat használtak. Ez azonban nem egészen bizonyos.

Negelein, ki kiváltképpen a ló szerepét, jelképi értelmét vizsgálgatta s kutatásainál nevezetesen az árja népeket tartá szem előtt, erre a kérdésre nem tudott feleletet találni. Biztos adat híján meg kell elégednünk azzal a felvilágosítással, hogy a fehér ló áldozati állat, mely jóvá teszi azt a hibát, melybe a magyarok az alattomos birtokszerzés által estek.

A kalandozásokkal fejezi be *Sebestyén* a magyar honfoglalás mondáiról szóló tanulmányát.

Mintegy kiegészítő részül csatlakozik e munkához az utolsó könyv, mely a mondák feldolgozásait ismerteti.

A legelső feldolgozó *Csáthi Demeter*, ki Pannoniai Énekében írta meg a honfoglalás egy epizódját. *Farkas András* (1538) is a mondából meríti történetének egyes mozzanatait. Mindkét költő forrása a *Nemzeti Krónika*. Tudomásunk van egy elveszett versről is, mely szintén a honfoglalás idejéből veszi tárgyát; u. i. *Battyáni Orbán* egyik zsoltárának (1574) a nótája ez volt: «Árpád vala fő az kapitánságban». A feldolgozók sorából nem szabad kifelejtenuk *Valkai Andrást* sem, ki «Az Magyar Királyoknak eredetéről és nemzetségekről való szép história»-t írta. Ebben a történetben természetesen sok szó esik a honfoglalás nevezetes mondájáról is. Hasonló munka *Gosárvári Mátyás* műve: «Az Regi Magyarokról első beidővésekről való história». A sok feldolgozóval nem akarunk részletesen foglalkozni, csak címük szerint említjük meg: *Kapi Ferenc* (1731), *Bessenyei György*, *Ráday Gedeon gróf* (Árpádról irandó bajnoki ének), *Dugonics* («Etelka», «Etelka karjében», «Jolánka»), *Elédi Sóos Márton* (Scythia Királya), *Perecsényi Nagy László* («Szakadár», «Léta» és «Orithia»), *Csokonai Vitéz Mihály* («Árpád» c. hőskölteményének terve), *Mátsár István* («Kéziratban»), *Horvát Endre* («Árpádiász»), *Szép János* («A magyaroknak constanzinapoli táborzások Zoltán fejedelem alatt» 1821) s *Aranyosrákosi Székely Sándor* («A székelyek Erdélyben») műveit, kik mind a honfoglalás köréből veszik tárgyukat. Jelentéktelen, gyenge kísérletek ezek. *Vörösmarty* s *Arany* lángelméje kellett ahhoz, hogy a magyar nép lelkébe igazán mélyen behatoljanak e csodaszép mondák. Az ő nyelvművészetök, költői képzeletük, finomult ízlésük a magyar költészet csillagai közé iktatta a honfoglalás mondáit. *Vértés József.*

VILÁG URA.

Regény. Irta Verne Gyula. Fordította Gábor Andor.

A legkülönfélébb gyártmányú és legjobb hírű gépkocsik neveztek a versenyre, s a rendezőbizottság elhatározta, hogy bármily rendszerű motoroknak megadja a részvételi engedélyt. Ott lesznek a Hurter és Dietrich cég kocsiai, a Gobron-Brike, Renault testvérek, Richard-Brasier, Decauville, Darracq, Ader, Bayard, Clement,

Chenard és Walcker gyárak könnyű járóművei' a Giket-Forest, Harvard és Watson, Pipe, Wolseley cégek automobiljai, a Mors, Fiat, Mercedes, Charron-Girardot-Voigt, Hotchkiss, Panhard-Levassor, Dion-Bouton, Gardner-Serpollet, Turcat-Méry, Hirscher és Lobano gyárak hatalmas alkotmányai, a különböző nemzetek összes gyártmányai. Több díj volt kitűzve, melyek együttvéve tekintélyes összeget tettek ki — körülbelül ötvenezer dollárt.

Semmi kétség tehát: a díjakért bizonyára sokan fognak megküzdeni. A gyárosok eleget tettek az Automobil Klubb felszólításának és legjobb gépeiket küldték a küzdelembe. Körülbelül negyven különböző rendszerű, gőzzel, petróleummal, alkohollal, elektromossággal hajtott automobilokat vártak, melyek mindegyike jelét adta kiválóságának valamely versenyen.

A számítások szerint, melyek az elérhető legnagyobb sebéségen alapultak — s ez akkoriban százhatvan kilométerre rügött — e nemzetközi verseny lefolyása nem fog több időt igényelni három óránál, a kétszáz mérföld befutására. Hogy tehát esetleges veszélyeknek elejét vegyék, a wisconsini hatóságok betiltották a közlekedést Prairie-du-Chien és Milwaukee között május harmincegyedikére.

Igy tehát semminő balesetre nem számítottak, eltekintve azoktól, melyek a küzdelem hevében magukat a versenyzőket érhetik. Ez azonban az ő dolguk, mint mondani szokás. De az óvatos elővigyázati rendszabályok következtében sem kocsiknak, sem gyalogosoknak nem kellett veszélytől tartaniok.

Óriási közönség gyűlt össze, nemesak Wisconsinból. Több ezer kíváncsi utazott a szomszédos államokból, Illinoisból, Michiganból, Jovából, Indianából, sőt még New-Yorkból is, a verseny-pálya mellett fekvő városokba.

Magától értetődik, hogy a sport iránt érdeklődők között nagy számmal voltak képviselve az idegenek: angolok, franciák, németek, osztrákok és belgák és igen természetes, hogy mindegyik a maga nemzete versenyzőjének kívánta a győzelmet.

Megjegyzendő még, hogy mivel a küzdelem az Egyesült-Államokban folyt le, — a nagy fogadások csodálatos országában — számos igen különböző alakú és hatalmas összegre rügő fogadás történt. Külön ügynökségek jegyezték őket s különösen május utolsó hetében szaporodtak el e fogadások, úgy hogy összegük több százezer dollárt tett ki.

Az indulási jelet reggel nyolc órakor adta meg kronométer szerint az egyik versenybíró. Hogy elkerüljék a kocsi torlódását és az abból származható baleseteket, az automobilok három pernyi időközökben kezdték meg utjukat. Az út szegélyein sűrű tömegekben álltak a nézők. Az első díjat az az automobil igényelhetette, mely a Prairie-du-Chien és Milwaukee közti távolságot a legkisebb időtartam alatt futja be.

A sorshúzás által tiz elsőnek kijelölt koci reggel nyolc óra és fél kilenc között indult el. Ha csak valami baj nem éri őket, tizenegy óra előtt el kell érniök a célt. A többiek indulási rendjét is sorshúzás határozta meg.

Félmérföldenként rendőrök álltak őrt az út mellett. A kíváncsiak, kik hatalmas csoportokban verődtek össze az indító hely körül Madisonban, épp oly sokan voltak a befutandó út közepén s talán még többen a célnál Milwaukeeben.

Két óra telt el. A telefon összeköttetés által az érdeklődők minden öt percben megtudhatták a verseny állását és azt, mily sorrendben következnek egymásután a versenyzők. Renault testvérek cég egy négy hengereű húsz lóerejű, Michelin gummis kocsija járt elől a Madison-Milwaukee közötti felúton; nyomában egy Harvard-Watson és egy Dion-Bouton gép járt.

Néhány baleset már is történt, egy-két motor felmondta a szolgálatot, egy-két gépkocsi feladta a versenyt. Valószínűleg tizenkettőnél nem sokkal több automobil fogja kibírni az út végéig. Néhány vezető megsebesült ugyan, de nem súlyosan. De ha halálos balesetek történtek volna, abból sem csinálnak valami nagy dolgot Amerika csodálatos földjén.

Erthető, hogy a kíváncsiság és a szenvedélyek legmagasabb fokokra Milwaukee közelében kellett hogy hágjanak. A Michigan-tó nyugati partján állott a cél-oszlop, valamennyi a versenyben résztvevő nemzet színével díszítve.

Már tiz órakor bizonyos volt, hogy az első díjért — amely húsz ezer dollárt tett ki — csak négy kocsi küzd, két amerikai, egy francia és egy angol, melyek már most is tekintélyes előnyt szereztek, mert versenytársaik apróbb balesetek folytán elmaradtak mögöttük. Elképzelhető, mily dühvel kötötték az utolsó fogadásokat, melyekben már a yankee hiúság játszott szerepet. Az ügynökségek alig tudtak megfelelni az óriási munkának. A jegyzések lázas gyorsasággal szaporodtak . . .

Az élen járó gépkocsik képviselői csaknem hajbakaptak egymással, s ha nem is került revolverre és *bowieknifra* a dolog — nem sok hijsa volt ennek sem.

— Egy: három ellen a Harvard-Watson gépre! . . .

— Egy: kettő ellen a Dion-Boutonra! . . .

— Egy: egy a Renault testvérekre! . . .

Ezek a kiáltások, mondhatni az egész útvonal mentén visszhangzottak, kavargottak, s annál hangosabban, minél inkább terjedtek a telefonjelentések.

De ime féltizkor ez történt: két mérföldre Prairie-du-Chien városától valami rettentő robogás hallatszott az úton, sűrű porfelleg közepéből, éles füttyüléstől kísérvé . . .

A kíváncsiaknak alig volt idejük, hogy felregrálgjanak az eltiprítás elől, melynek bizonyosan több száz ember esett volna áldozatul. A

porfelhő viharsebesen elnyargalt s az irtózatossal sebességgel vágató kocsit alig hogy meg lehetett pillantani.

Túlzás nélkül kimondhatni, hogy legalább is kétszáznegyven kilométeres gyorsasággal száguldott a láthatatlan automobil.

Egyetlen szempillantás alatt eltűnt, hosszú, fehér por-csíkot hagyva maga után, ahogy az express vonatok mozdonya hosszú füst-vonalat hagy hátra.

Bizonyos, hogy automobil volt, melyet valamely rendkívüli motor hajtott. Ha sebességét egy óra hosszat megtartja, okvetlenül utóléri a legelső kocsikat is, sőt, ezzel az övéknél kétszer nagyobb sebességgel, el is kerüli őket és elsőnek ér a célhoz.

S ekkor minden oldalról zsvajgó lármá zendült föl, ámbár az útszegélyen tömegbe verődött nézőknek nem kellett veszedelemtől tartaniok.

— Ez az a gép, melyről két hét előtt az ujságok írtak! . . .

— Igen! . . . ez az, amelyik átvágatott Illinoison, Ohion, Michiganon s a rendőrség nem tudta elfogni! . . .

— S aztán aközbiztonság szerencsés-jére eltűnt! . . .

— Azt hitték róla, hogy összetört és örökre nyoma veszett! . . .

— Igen, igen! . . . Az ördög szekere! . . . melyet a pokol tüze fűt . . . és maga a sátán vezet! . . .

S valóban, ha nem az ördög volt, ki más lehetett a rejtelmes gépkocsi, aki ezzel az elképzelhetetlen gyorsasággal száguldott a nem kevésbé titokzatos gépezeten?

Mindenesetre kétségtelen volt, hogy a Madison felé rohanó járómű azonos azzal, mely már felhívta magára a közfigyelmet, s melynek a rendőrség nyomát sem lelta azután! S ha a rendőrség azt hitte, hogy soha többé nem hall felőle: a rendőrség egyszerűen tévedt, ami Amerikában épp úgy megesik, mint bárhol másutt a világon.

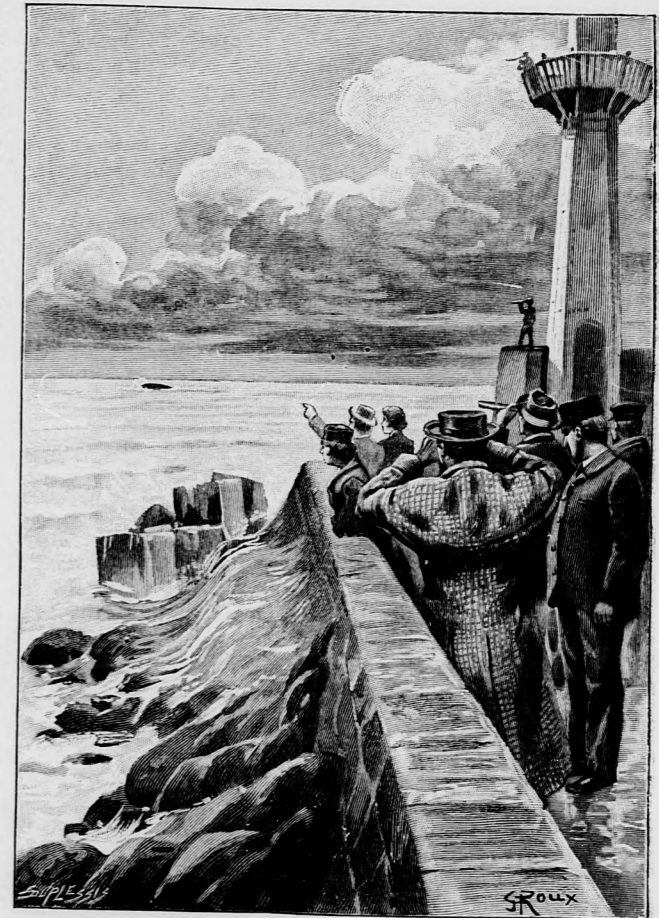
A bámulat első izalmának csillapulatával a higgadtabbak a telefonhoz futottak, hogy értesítsék a többi állomást is, és így elháríthassák a veszedelmet, mely az úton szétszórt automobilokat fenyegeti a szélvészfént rohanó titokzatos gép megjelenésével. Eltapossa, összetöri, szétzúzza őket s ki tudja, tán maga sértetlenül, ép-ségben kerül ki az irtózatossal összeütközésekből? . . .

De mindent összevetve, úgy látszott, hogy ez a minden vezetők vezetője oly biztos szemmel és kézzel kezeli gépét, hogy eddig még minden akadályt kikerült! Hasztalan tették meg a wisconsini hatóságok a maguk óvintézkedéseit, hogy az útvonalra csak a nemzetközi verseny rész-

vevői jussanak: a titokzatos gép mégis megjelent!

A telefon útján értesítést kapott versenyzők, akik abban hagyták küzdelmüket az első díjért, a következőket jelentették;

Számításuk szerint ez a csodaszerkezet legkevesebb százharminc mérföldet tett meg óránként. Ennyi volt gyorsasága, mikor mellettük elhaladt, úgyhogy alig láthatták a gép formáját,

AZ ÚJ ANGLIAI PARTOKON.

mely elnyúlt orsóra emlékeztetett s a tiz métert alig haladta meg. Kerekei oly sebesen forogtak, hogy küllői mintha egybeolvadtak volna. És sem gőzt, sem füstöt, sem szagot nem hagyott hátra.

Ami pedig a vezető személyét illeti, azt lehetetlen volt megpillantani; eszerint épp oly ismeretlen maradt, mint akkor, midőn először tünt fel az Egyesült-Államok útjain.

Telefonjelentések által Milwaukee előre tudomást nyert a váratlan versenyző megjelenéséről. Könnyen elképzelhető, mily izalmat keltett a hír. Eleinte az a terv merült fel, hogy sorompókat fektetnek keresztbe az útra, melyen eza «löveg»

ezer darabra málik! . . . De volt-e rá elegendő idejük? . . . Nem jelenhetik-e minden pillanatban meg a rejtelmes kocsi? . . . Azután meg úgyis meg se kellett fékeznie sebességét *volens aut nolens*, hiszen az út a Michigan-tó partján ért véget, s azon túl nem haladhat, hacsak hajóvá nem változik! . . .

Igy gondolkoztak a nézők, akik Milwaukee előtt csoportosulva vártak, miután elég óvatosan távol tartották magukat az úttesttől, nehogy eltiporja őket a pokol szekere.

Azután itt is, mint Prairie-du-Chienben, majd Madisonban a legfuresább föltevések keringtek a közönség soraiban. S még azok, kik nem voltak hajlandók a titokzatos gép vezetőjét magával az ördöggel azonosítani, még azok sem vonakodtak attól, hogy az Apokalypsis egy elszabadult szörnyetegét lássák benne.

Most már nem percről-percre, hanem pillanatról-pillanatra várták az izgatott kíváncsiak az automobil megjelenését! . . .

Még nem múlt el tizenegy óra, mikor az úton távoli dübörgés hallatszott s a por örvénylő fellegekben emelkedett magasra. Eles sivítások szaggatták meg a levegőt, mintegy figyelmeztetvén a nézőket, hogy várják a szörnyeteget, mely nem lassította meg sebességét . . .

De a Michigan-tó már csak egy félmérföldnyire feküdt tőle, s ez a sebesség most már akarata ellenére is egyenesen beleragadná! . . . A gépész talán nem úra már gépének? . . .

Efelől csakhamar semmi kétség sem lehetett. Az automobil villámsebességgel ért Milwaukee magasságáig . . . És . . . elhagyva a várost, a Michigan-tó vizébe veszett tán? . . .

Annyi tény, hogy eltűnévén az út kanyarulatánál, semmi nyomát nem lelték azután.

V.

Uj-Anglia partvidékén.

Midőn ez események közhírré lettek, én már egy hónapja otthon voltam, morgantoni kirándulásom után.

Mindjárt megérkezésemkor első gondom volt, hogy főnökömnél jelentkezzem. De nem találkozhattam vele. Családi ügyek elintézésére néhány hétre elutazott. De kétségtelen, hogy Ward úr értesült vállalkozásom kudarcáról. Észak-Karolina több ujságja is hozott részletes jelentést a Great-Eyry megmászásáról, melyre a morgantoni polgármesterrel együtt útnak indultam.

Mindenki teljesen megérti, mennyire boszantott a hiábavaló kísérlet, nem is szólva kielégítetlen kíváncsiságomról. S valóban nem tudtam belenyúgodni abba a gondolatba, hogy a jövőben is kielégítetlen maradjon . . . Ne tudnók hát fölfedni a Great-Eyry titkát? . . . Nem, ezt nem tűrhetem, ha tiszter, ha húszszor előlről kell kezdenem a próbálkozást . . . ha ott veszek is . . .

Bizonyos, hogy nem haladja felül az emberi

erőt a hegy belső medencéjébe jutás nagy munkája. Allványt építeni a magas falak párkányáig, vagy rést fúrni a vastag sziklákön át: nem volt lehetetlen eszme. Mérnökeink csaknem minden nap vállalkoznak sokkalta nehezebb munkára is! De a Great-Eyry átkutatásának dolgában azzal is számolni kellett, hogy az előirányzott költség esetleg sokszorosán felülmúlja a belőle származó eredmény hasznát.

A költség több ezer dollarra rúgott volna, s végre is mire való ez a drága munka? . . . Ha a Kék-hegyek e pontján vulkán tölesére nyílt, eloltani úgysem lehetett, s ha a környéket kitérés fenyegeti, az sem akadályozható meg . . . Az egész fáradságos munka tehát tiszta veszteségre ment s csak a közkíváncsiságot elégíthette volna ki.

Bármennyire is érdekelt az ügy, bármennyire is szerettem volna a lábam a Great-Eyry párkányára tenni, eszemágában sem volt a magam vagyonkájával végrehajtani a vállalatot. *In petto* így gondolkodtam róla:

— Lám, ez a cél csábíthatná a mi amerikai milliárdosainkat! . . . Ezt a munkát minden esetre el kellene hogy végeztessék a Gouldok, Astorok, Vanderbiltek, Rockfellerék, Mackayk, Pierpont-Morganok! . . . Az ám! De eszükbe sem jut s ezek a trust-emberek egészen más dolgokat forgatnak fejükben.

Oh, ha a Great-Eyry gazdag arany-ereket rejtene méhében, akkor e bátor pénzemberek belemennének a vállalkozásába! . . . De ez a feltevés alig volt elfogadható, az Apalache-ok láncolata sem Kaliforniában, sem Klondykeban nem fekszik, sem Ausztráliában, sem Transzámban, a kimeríthetetlen aranybányák egyedüli területein! . . .

Június tizenötödikén délelőtt fogadott Ward úr irodájában. Noha tudott már a rám bízott vizsgálat eredménytelen voltáról: szívesen fogadott.

— Itt a szegény Strock — kiáltotta beléptemkor — a szegény Strock, akinek beletört a kése nagy vállalkozásába . . .

— Olyan vállalat volt ez Ward úr, mintha kegyed a Hold fővárosában valamely nyomozással hizna meg! — feleltem én. — Tény, hogy pusztán anyagi körülmények, a hegy felépítésének természete gördítettek akadályt elének, de ez akadályok, az adott viszonyok között elháríthatatlanok voltak! . . .

— El is hiszem, Strock, szívesen elhiszem. Annyi azonban bizonyos, hogy semmit sem tudott meg arról, mi történik a Great-Eyry belsőjében . . .

— Semmit, Ward úr . . .
— Nem látott legalább lángokat? . . .
— Egyáltalán nem.
— Semmi gyanús zajt sem hallott?
— Azt sem.
— Még most is földerítendő kérdés, hogy tűzhányó van-e ott?
(Folyt. köv.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Gyászhr. *Antolik Károly*, a pozsonyi állami fő-reáliskola érdemes s nagytudású igazgatója június hó 20-án jobblétre szenderült. A jeles férfit óriási részvét mellett helyezték örök nyugalomra. A sírnál Dalotti Ódon tanár úr tartott gyászbeszédet. A magyar művelődés egyik derék bajnokát vesztette el a kitűnő férfuban. Legyen áldott emlékezete!

Vizsgálati hangverseny. A «Magyar Zeneiskola» a múlt héten rendezte ezidei vizsgálati hangversenyét, mely az eddigieknél is jobban sikerült. A növendékek ismét fényes tanúbizonyságot tettek készílt-ségükről és kitűnő technikájukról. A zongora-növendékek külön dícséretet érdemelnek szép és higgadt játékuikért. Legnagyobb sikerük volt a leány-növendékek közül: *László Ilonának*, *Szily Izabellának* és *Risztics Valériának*. A fiúnövendékek közül igen szépen játszottak: *Kiss Béla*, *Nowier Károly*. Fel-tűnést keltett gyönyörűen előadott Chopin-walzerjával *Otvös Adorján*, ki igen tehetséges játékosnak bizonyult. A hegedűsök közül említést érdemel a *Nowier Károly*, *Német Eltelka* s *Czakó Ferenc* által előadott Mozart-trio, melynek akkora sikere volt, hogy az előadókat többször a dobogóra szólították. *Mátyás Mátyás*, *Oberna Mária* igen szépen énekeltek. A kis *Strausz Feri* cimbalmon előadott kurucnótáival hódította meg a közönséget.

Önképzőkori tudósítás. A budapesti VIII. ker. áll. főgimnázium önképzőköre június 15-én tartotta évzáró ülését Bartha József tanár úr elnöklése alatt. Először Weisz Imre titkár olvasta fel a kör évi működéséről szóló jelentést, majd Molnár István könyvtáros ismertette a kör könyvtárának állományát. Ezután az évi pályatételek nyertesit hirdették ki. Összesen 7 első, 7 második díj, ugyanannyi dícséret került kiosztásra. Végül Niklay Péter ifj. elnök köszönetet mondott a tanárelnök úrnak és a választmány-nak fáradhatatlan munkásságukért.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Föld és Népei. Rendkívül becses munka jelent meg e héten könyvpiacra. A *Föld és Népei* című hatalmas föld- és néprajzi kézikönyvnek ötödik kötete: *Magyarország*. Teljessé vált immár e kötet a nagy-szabású vállalkozás, amelyhez fogható a külföldi enémű kiadványok között is kevés akad. A most megjelent ötödik kötet, amely az idegen országokkal és népekkel foglalkozó négy első kötet után hazánk földjét és népét ismerteti, Magyarországnak első, nagyméretű, népies nyelven írt, képekkel díszített monografiája. Úttörő munka tehát, s már céljánál fogva is megbecsülhetetlen, hűzágpótló kézikönyv. Huszonhat legkiválóbb szakemberünk lelkiismeretes munkájának eredménye a negyvenöt íves, hatalmas kötet, amelynek szerkesztője *György Aladár*, a négy első kötet érdemes írója, első sorban arra törekedett, hogy a nagy munka ne száraz adatok, nevek és számok halmaza, hanem minden pontossága és megbízhatósága mellett is érdekes irodalmi olvasmány legyen, amelyet nem dísznek tartanak csak a könyvszekrényben, hanem szeretettel olvasnak is. A tudós szerkesztő ezt a célját el is érte s a nagy munka, amely módot nyújt arra, hogy a magyar ember megismerhesse hazája földjét és népét, gyönyörködve oktató s ismereteket terjesztve élészti és tartalmasabbá

teszi a hazaszeretetet nemes érzelmét. A szerkesztés nagy munkájában a szerkesztőt különösen *Erődi Béla dr.*, a kiváló földrajzi tudós támogatta, aki ezenkívül maga írta meg a Horvát-Szlavonországról szóló fejezetet. Az első fejezet, amely Magyarország földjét és népét általában ismerteti, *Simonyi Jenő* tollából került ki. A hegyekről és vizekről *Hanusz István*, az éghajlatról *Cholnoky Jenő* írt. A növényvilágot *Borbás Vince*, külön a mezőgazdaságot *Szilassy Zoltán*, az állatvilágot *Paszlavszky József* ismerteti. Magyarország néprajzát *Báthy Zsigmond* írta meg. Az alkotmány és közigazgatás című fejezet szerzője *Rényi József*. A közgazdasági életet *Gelléri Mór*, a közoktatás ügyét, az irodalmat és művészetet *Peres Sándor* ismerteti. Budapesttel külön fejezet foglalkozik. Szerzője *Thüring Gusztáv*. A Dunát *Dévényi Géza*, Erdélyt *Téglás Gábor*, a Székelyföldet külön *Kozma Ferenc* és Fiumét *Kenedi Géza* ismertetik. Kiváló tudósok és jeles írók valamennyien, kik erejük legjavát adták hozzá a nagy munkához. Tizenhárom színes melléklet, egytől-egyig gyönyörű, művészi reprodukciók, tizenkilenc egész lapnyi rajzmelléklet, 419 szövegkép és egy térkép is szemlélteti képen is azt, amit a gondosan megírt szöveg elmond. Páratlanul pazar díszű tehát ez a munka s elismerés illeti érte a kiadó *Franklin-Társulatot* is, amely áldozatot nem kímélve módot nyújtott a szerkesztőnek arra, hogy a nagy művet minden tekintetben méltóvá tehesse a nagy feladathoz. A kötet végén részletes, pontos tárgymutató könnyíti meg a kötet használatosságát. A 716 lapos munka ára díszes vászonkötésben 15 korona. Ugyanannyi, mint az előbbi köteteké. Megrendelhető minden hazai könyvkereskedés útján.

FEJTÖRŐ.

Számítási kérdés:

Ha valamely tört számlálóját eggyel nagyobbítom, nevezőjét eggyel kisebbítem, értéke éppen egynél lesz eggyel. Ha pedig a számlálót hozzáadom a nevezőt, a nevezőből pedig kivonom a számlálót, értéke 4 lesz. Melyik e tört?

Történelmi kérdés:

Sebestyén portugál király hol és mikor esett el a Marokkó ellen viselt háborúban?

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1905 július 9.

12. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése

Történelmi kérdés: Testrii csata, 687-ben. **Vegy-tani kérdés:** Éter. **Képrejtvény:** Az emlék egy részét alkotja az emberek bölcseségének. Jaj annak, akinek nincsenek emlékei.

Helyesen fejtették meg: Ifj. Renner János, Kempfauer Gyula, ifj. Maróthy László, Pollák Jenő, Ferderber Artur, Csorba Tivadar, Tauber Ervin, Pauncz István, Török István, Spiller Gyula, Wajditsch László, Schletter Ödön, Bogvár János, Kalisch fivérek, Krausz Dezső.

A kitűzött könyvjutalmat (Laurie: Diákélet Angolországban) Tauber Ervin budapesti előfizetők (Sváb-hegy) nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Olvásóinknak. Kérjük előfizetőinket, hogy cím-változásukat jóeleve tudassák a kiadóhivatallal, hogy a lap szétküldésében semminemű akadály se legyen. Az új címmel együtt a régit is meg kell írni.

Előfizetőinknek. Tudatjuk olvasóinkkal, hogy lapunk szerkesztősége szívesen ajánl a vakációra lelkiismeretes korrektorokat. Akinek házititkára szükség van, forduljon bizalommal szerkesztőségünkhöz.

D. M. (Budapest). Ime, ezek a mi jó tanácsaink: a nap egy részét fordítsa testének edzésére. Tegyen a helyi viszonyokhoz képest nagyobb gyalogsétákat; fűrdjék mindennap, táplálkozzék jól s ha egy-egy jó könyv akad a kezébe, olvassa el. A vakáció arra való, hogy a fáradalmakat kipihenjék azok, akik dolgoztak. Hogy az előre tervezett nagyobb útból nem lett semmi, azt méltán sajnálhatja, mert az ilyen hosszabb időre szóló kirándulások igen üdvösek és hasznosak. — **H. N. J.** (Debrecen). En a tornaverseny alkalmával a debreceni fiúkat meglátogattam; rokonod nem adta át üdvözlőlevelét, valószínűleg megfélemlített róla. A címszalagot kijavítottam a kiadóhivatallal. Rejtvényeidnek, amennyiben bevalnak, sorait ejtjük. — **Viator.** Szerencsés út! A naplóvezetést mi is igen ajánlatosnak tartjuk, csak előre figyelmeztetjük, hogy a feljegyzések ne legyenek lényegtelenek. — **H. B.** (Szeged). Csak mérséklettel, hogy meg ne ártsan! — **D. D.** (Nagy-szeben). 1. Lapunk szerkesztője is ott végezte a középiskolát. 2. Nem a kolozsvári, hanem a budapesti egyetemen. 3. Négy évig tart, az ötödik a gyakorlatra van szánva. — **Pályaválasztó.** Az, hogy mennyi lesz az évi fizetése, bizonyára fontos, de van annál még fontosabb kérdés: érez-e magában arra a pályára igazi hivatást és kedvet? Régi és megdönthetetlen igazság az, hogy olyan téren tudunk valami számbavehetőt alkotni, amelyen a járást ismerjük és szeretjük. Mielőtt határoz, vegye ezt komolyan fontolóra. — **Érdeklődő.** Ez a szám is meggyőzheti önt arról, hogy lapunk a vakáció két hónapjában is megjelenik. — **P. J.** (Kossuthfalva). Rejtvényedet nem közölhetjük. — **E. E.** (Nyíregyháza). 1. A Szent-Imre-kollégium Budapesten van (Üllői-út 18. sz.); a kollégium tagjai keresztény főiskolai hallgatók lehetnek. Az intézet szívesen ad felvilágosítást. 2. Erre a kérdésre a jövő számunkban felelünk. — **K. fivérek** (Boldogasszony). Rejtvényeidet nem közölhetjük.

MAGYAR BÉLYEGGYÜJTŐ

rendkívül érdekes tartalommal bíró bélyeggyűjtés, sok illusztrációval. **Mutatványszám ingyen.**

11124
SZEKULA BÉLA,
BUDAPEST, IV. ker.,
Vámház-körút 12. szám.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

VIZSGAI JUTALOMKÖNYVEK

kiválasztásánál szíves figyelmébe ajánljuk az alant felsorolt irodalmi becsü ifjúsági iratokat, melyek nagyrészt a közoktatásügyi miniszter hivatalos bírálói által is ajánlottak.

Megrendeléseknél kérjük a Franklin-Társulat és a Lampel R. könyvkereskedés r. t. kiadványait rendelni, mivel hasonló címmel kivonatos kiadások is vannak forgalomban, melyek teljesen értéktelenek.

KALANDOS TÖRTÉNETEK

a serdültebb ifjúság számára

Robinson Crusoe élete és viszontagságai. Irta Defoe Dániel. Atdolgozta és Defoe életrajzával, valamint a Robinsonodák történetével megtoldotta Gaal Mózés. Paget 120 eredeti rajzával. Kötve 4 kor. 80 fillér. Diszes arándék-kiadás falemez kötésben 8 kor.

Robinson Crusoe. Irta Defoe után Radó Antal. 8° alakú kiadás, színnyomatu kötésben 3 kor. 20 f. — 4-r. alakú kiadás, színnyomatu bekötésben 4 kor. 80 f.

Jelky András kalandjai. A bajai fiu rendkívüli kalandjai az 5 világré-zben. Irta Hevesi Lajos. 72 képpel. Disz-kötésben 6 kor.

Münchhausen, az igazmondó német báró csodálatos kalandjai. Alatos kalandjai. Az ifjúságnak elbeszéli Gaal Mózés. ötte 3 kor. 60 f.

Kujak Andris keleti utazása. Ifjúsági regény. Irta Gaal Mózés. Gerő Lajos 22 rajzával. Diszkötésben 5 kor.

A búrok magyar vitéze. Egy magyar fiu kalandos története. Irta Földes Géza. Kepes kötésben 4 kor. 50 f.

Don Quijote de la Mancha. Cervantes után az ifjúság számára atdolgozta Radó Antal. Diszes kötésben 5 kor. 60 f.

Tamás bátya kunyhója. Irta: Beecher—Stowe. Atdolgozta Darvai Móricz. Számos képpel, 2 diszkötésben 7 kor.

Vadölő. Irta Cooper F. Fordította Mikes Lajos. Elbeszélés az indiánok világából, számos képpel. Diszes kötésben 4 kor.

Utmutató. Irta Cooper F. Fordította Mikes Lajos. Elbeszélés az indiánok világából. Számos képpel. Diszes kötésben 4 kor.

Az utolsó mohikán. Irta Cooper F. Fordította Mikes Lajos. Elbeszélés az indiánok világából. Diszes egész vászonkötésben 4 kor.

Börharisnya. Irta Cooper F. Ford. Mikes Lajos. Elbeszélés az indiánok világából. Számos képpel. Diszes kötésben 3 kor. 60 f.

Cougourdan Marius, a „Boldogasszony“ hajó kalandjai. Irta Mouton Jenő. Ford. Sárossy Bella. 40 eredeti képpel. Diszes kötésben 4 kor. 40 f.

Vadászkalandok. A magyar ifjúságnak elbeszéli Garady Viktor. 50 képpel. Színnyomatu vászonkötésben 3 kor. 40 f.

Kaphatók

LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
Budapest, VI., Andrásy-út 21. szám
és minden könyvkereskedésben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... .. 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjúság számára írta Jancsó Benedek. 15

Két napi pihenés után Nisni-Novgorodból tovább indult. De miután a rendkívül rázósz telega-utazást megelégette s azt hitte, hogy a Volgán könnyebben levezethet Kazánba, egy bárkát bérelt s útítársával, Grigorovics dr.-ral helyet foglalt benne.

A vizen való utazás azonban még rosszabbul ütött ki. A hajósok nem értették mesterségüket s bár a vizállás elég kedvező volt, egyre-másra fennakadtak valamelyik homokzatonon, amelyek a Volga e részét majdnem alkalmatlanná teszik a hajózásra, kivált alacsonyabb vizállás idején. Így aztán nem esoda, ha három nap alatt vizmentében nem haladhattak tovább, mint a Novgorodtól 75 versztnyire fekvő Makarjevig.

Makarjeviből ügyetlen hajósait visszaküldötte s útját megint telegán folytatta, mely sokkal érdekesebb volt, mint a Makarjevig tartó vízi út. A Szura vizét átlépve, ugor népek földjére érkezett, sőt Emangasztól kezdve, hova október 22-én érkezett meg, folytonosan cseremisiz, csuvasz és tatár népség között utazott. Ezenkívül a véletlen oly kegyes volt most utasunk iránt, hogy Szundirban egy csuvasz és Csebokszáron egy cseremisiz vásárt is láthatott.

Már Szundir környékétől kezdve sűrűen találkozhatott cseremiszekkel, kik hol lóháton, hol apró szekereken siettek a csebokszári vásárra, amely ugyan csak hetivásár volt, de amely mégis összecsisodított vagy kétezer embert.

A cseremiszek, kiket itt látott, barna, hosszúkás képű, sugár növesű emberek voltak s ennyiben különböztek a Volgán túl fekvő nagy erdősegekben lakó, úgynevezett erdei cseremiszekről,

kik szökek s valóságosan finn típusúak. A csuvaszok a cseremiszeknél alacsonyabbak voltak és részint barnák, részint szökek. Arc- és fejalkatásban is nagy változatosságot mutatók.

Kazánba érkezve, szándéka volt itt egy kissé hosszasan időzni, mert két dolgot akart elvégezni, mielőtt tovább indult volna.

POGÁNY CSEREMISZEK.

Először egy cseremisiz és csuvasz hely- és személynévtár összeszedését, másodsor e népek ethnografiai térképének elkészítését. E kettős tervének kivitelében a kormányzó és a kazáni főiskola tudósai készséges segítőitársai voltak. Ettől eltekintve e város a legalkalmasabb hely volt arra, hogy benne az ugor fajú népekről és nyelvekről kellő előleges tájékoztatást szerez-hessen, mielőtt nagy útjának igazi kivitelébe belekezdene.

Kazán, mely 1565 kilométerre fekszik délkeleti irányban Szent-Pétervártól, valóságos néprajzi középpontja Oroszország nem szláv eredetű